

Фонд
Демократичні ініціативи
імені Ілька Кучеріва

**Громадська
думка**

Інформаційно-
аналітичне
видання

№30 2017

Руслан КЕРМАЧ

СТАВЛЕННЯ УКРАЇНЦІВ ДО НАТО:

актуальні тенденції,
приховані мотивації
та завдання
на майбутнє

Громадська думка

Інформаційно-аналітичне видання «Громадська думка» – це відображення новітніх тенденцій у громадській думці населення України, інформування широкого загалу про динаміку настроїв українського народу щодо злободенних проблем становлення демократії і державності, коментарі експертів з актуальних питань та рекомендації щодо покращення ситуації у різних сферах суспільного життя. Це один із проектів Фонду «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» – одного з провідних аналітичних центрів України, який концентрує свою діяльність на сприянні розвитку демократії, ринкової економіки й інтеграції України в європейський та євроатлантичний простір.

Що таке громадська думка?

Громадська думка становить собою сукупність настроїв, оцінок, суджень поглядів та думок у суспільстві. Дослідження громадської думки означає вивчення поглядів населення на конкретні проблеми і питання політичного, економічного та соціального життя.

Це оцінка, яку дає населення перебігу подій та політикам, а також джерело інформації про проблеми і пріоритети населення. Громадська думка – це індикатор рівня задоволеності населення владою та ситуацією в суспільстві загалом. Постійний моніторинг громадської думки і широке оприлюднення результатів сприяють розумінню раціональних та емоційних елементів і факторів, які визначають характер соціальної взаємодії членів суспільства.

РУСЛАН КЕРМАЧ,

політичний аналітик
Фонду «Демократичні ініціативи»
імені Ілька Кучеріва

Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва та автор висловлюють подяку Офісу віцепрем'єра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України за сприяння в підготовці опитування щодо НАТО, яке лягло в основу цього аналітичного матеріалу.

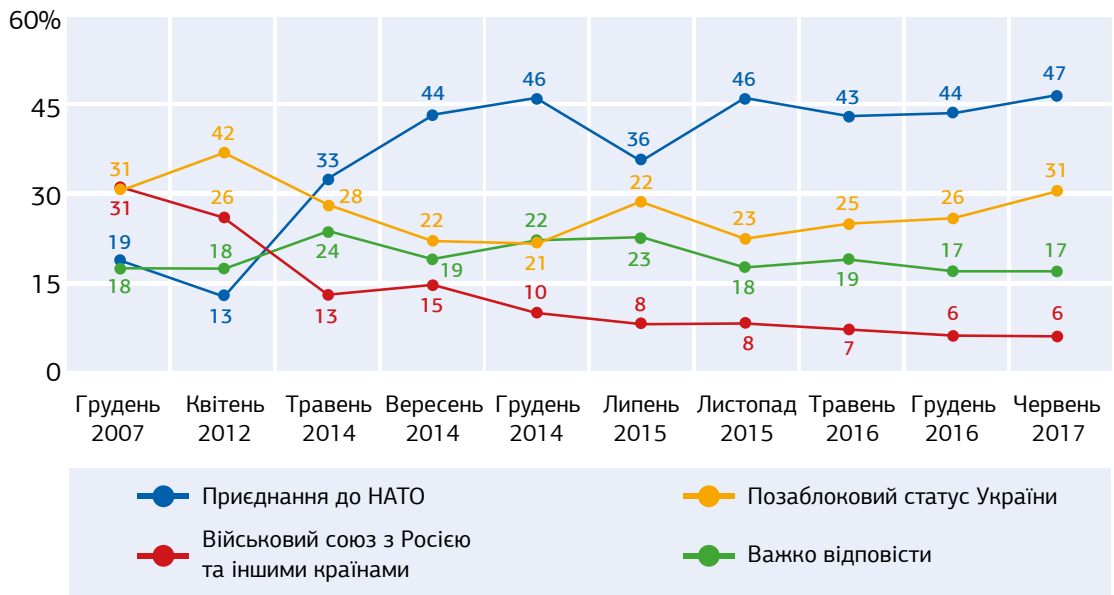
СТАВЛЕННЯ УКРАЇНЦІВ ДО НАТО:

актуальні тенденції, приховані мотивації та завдання на майбутнє

Українське суспільство дедалі більшою мірою підтримує ідею вступу України до НАТО як механізму гарантування національної безпеки. Останніми роками спостерігалось динамічне зростання рівня цієї підтримки в усіх без винятку регіонах України. Водночас далеко не в усіх регіонах ця підтримка переважає: жителі Сходу та Півдня все ще продовжують зберігати більшу скептичність стосовно перспективи євроатлантичної інтеграції, ніж мешканці Заходу та Центру України, що наразі не дає підстав говорити про наявність стійкого міжрегіонального консенсусу в підтримці євроатлантичного вектора інтеграції в Україні. Очевидно, що на стійкість теперішніх показників підтримки НАТО найближчим часом впливатимуть загальна безпекова ситуація та перспективи врегулювання конфлікту на Донбасі, ефективність самої співпраці з Альянсом, як і готовність останнього йти назустріч євроатлантичним прагненням Києва. Відсутність у силу тих чи інших обставин практичних наслідків від реалізації Україною євроатлантичного порядку денного може слугувати фактором суспільного розчарування й відвернути українських громадян від Альянсу, що, своєю чергою, загрожуватиме стійкості новообраного зовнішньополітичного курсу. Далеко не в останню чергу можливість збереження наявного рівня підтримки НАТО (або ж розширення і «вирівнювання» бази цієї підтримки між регіонами) залежатиме від належного розуміння наявних в українському суспільстві мотивацій підтримки або ж опозиції відносно Північноатлантичного альянсу, а також від вироблення ефективної інформаційної політики з питань НАТО, що якнайкраще співвідносилась б із відповідними мотиваціями та суспільними запитами.

Підтримка НАТО в Україні в червні цього року досягла рекордного показника – 47%. Це засвідчили результати загальнонаціонального опитування, проведеного Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва спільно з Центром Разумкова.¹ З поправкою на показник статистичної похибки можна стверджувати, що фактично кожен другий житель України на час проведення опитування вважав членство країни в НАТО найкращою опцією гарантування національної безпеки.

Такий рівень підтримки НАТО серед українських громадян було важко уявити ще якихось п'ять років тому, коли, згідно з даними соціологічних досліджень, відповідному варіанту гарантування безпеки країни віддавав перевагу в кращому разі лише кожен восьмий житель України (13%). При цьому опція вступу України до НАТО в 2012 році помітно поступалася за своєю популярністю ідеї позаблокового статусу України (42%) і була вдвічі менш популярною серед українців, ніж підтримка варіанту військового союзу з Росією та іншими країнами СНД (26%).

Джерело: Фонд «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва (DIF)

Безумовно, відправною точкою для найбільш значущих за всю історію незалежної України трансформацій громадської думки щодо НАТО стала російська військова агресія 2014 року. Саме відтоді простежується помітне зростання підтримки ідеї вступу України до Альянсу: 33% на підтримку НАТО було досяг-

¹ Громадська думка населення України про НАТО – Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва, 2017. – Режим доступу: <http://dif.org.ua/article/gromadska-dumka-naselennya-ukraini-pro-nato>

нуто в травні 2014 року, а у вересні того самого року вже 44% українців були в лавах прихильників вступу країни до Північноатлантичного альянсу.

При цьому показово, що висхідна динаміка спостерігалася не тільки в більш проатлантично орієнтованих регіонах Заходу і Центру, а й на Півдні та Сході України, і навіть на Донбасі, де перспектива євроатлантичної інтеграції раніше не знаходила відчутної підтримки і перебувала в діапазоні, близькому до показників статистичної похибки.

Політичні еліти в Україні, своєю чергою, спробували спіймати нову «хвилю» стрімко змінюваних суспільних настроїв щодо НАТО. І вже наприкінці 2014 року український парламент скасував так званий «позаблоковий статус» України, що був затверджений з подачі колишнього президента Віктора Януковича в 2010 році, хоча й не проголосив однозначного курсу на членство в НАТО.² Однак у лютому 2017 року Президент України Петро Порошенко в інтерв'ю для німецького видання зробив неочікувану заяву про намір провести референдум стосовно членства України в НАТО, апелюючи при цьому до актуальних тенденцій громадської думки.³ Дещо пізніше з ініціативи президента новий підхід у відносинах із НАТО був затверджений на рівні українського законодавства. Верховна Рада 8 червня 2017 року внесла деякі законодавчі зміни у частині євроатлантичної інтеграції України, що визначили, зокрема, «набуття членства в Організації Північноатлантичного договору» як зовнішньополітичний пріоритет країни.⁴ При цьому український президент під час своєї зустрічі з Генеральним секретарем НАТО Єнсом Столтенбергом в липні 2017 року відзначив, що «Україна має чіткий графік або «дорожню карту» того, що потрібно зробити, аби до 2020 року відповідати критеріям членства в НАТО».⁵ Таким чином, офіційний вектор політики Києва щодо євроатлантичної інтеграції було поступово трансформовано відповідно до актуальних змін суспільних настроїв та тенденцій громадської думки.

² Рада скасувала позаблоковий статус України / Європейська правда, 23 грудня 2014. – Режим доступу: <http://www.eurointegration.com.ua/news/2014/12/23/7029095/> Див. також: Проект Закону № 1014-3 «Про внесення змін до деяких законів України щодо відмови України від здійснення політики позаблоковості» – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=52994

³ Büscker G., Gaugele J. Poroschenko: Lockerung der Russland-Sanktionen gefährlich / Berliner Morgenpost, 02.02.2017. – Режим доступу: <https://www.morgenpost.de/politik/ausland/article209473203/Ukraine-Praesident-Poroschenko-Die-Nato-ist-unverzichtbar.html>

⁴ У попередній редакції Закону України «Про Основи національної безпеки України» від 19 червня 2003 року № 964-IV як один із пріоритетів національних інтересів України визначалась лише «інтеграція в євроатлантичний безпековий простір» без визначення конкретної мети набуття членства в НАТО. Див. також: Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо зовнішньополітичного курсу України)» / Офіційний портал Верховної Ради України - Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=61822&pf35401=424015>

⁵ Порошенко: Украина готова провести реформы для достижения критериев членства в НАТО / Голос Америки, 10.07.2017. – Режим доступу: <https://www.golos-ameriki.ru/a/tb-/3936228.html>

Регіональний «розрив» у питанні НАТО: зберігається, але поступово звужується

Однак, попри помітні значущі зміни, що відбулися в структурі громадської думки України за останні кілька років, умовна лінія поділу на пронатівський Захід-Центр і переважно антиатлантистський Південь і Схід України ще деякою мірою продовжує зберігатися, як свідчать результати останніх соціологічних досліджень.⁶

Тож уявний референдум щодо можливості вступу України до НАТО в регіональному розрізі був би виграний симпатиками Альянсу тільки на Заході (71% «за» та 12% «проти») і в Центрі (52% «за» та 30% «проти») України. На Півдні й Сході, незважаючи навіть на багаторазове зростання рівня підтримки НАТО протягом останніх років, кількість противників євроатлантичного вектора інтеграції й надалі помітно переважає: 43% «проти» НАТО на Півдні (і тільки 25% «за») і 53% «проти» Альянсу на Сході (32% – «за»).

Якби Ви взяли участь у референдумі щодо вступу до НАТО, то як би Ви проголосували?

	Захід	Центр	Південь	Схід	Україна
Проголосував би за вступ	71,3	52,3	24,7	31,9	48,1
Проголосував би проти вступу	11,5	30,3	42,6	53,1	33,4
Важко відповісти	17,3	17,4	32,7	15,0	18,6

Джерело: Фонд «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва (DIF)

Водночас не можна не відзначити того факту, що ступінь міжрегіонального «розриву» підтримки Альянсу по Україні помітно звужилась протягом останніх років. Цей умовний розрив у підтримці євроатлантичного вектора інтеграції хоч і продовжує зберігатися, але вже не такий різкий і драматичний, як це можна було спостерігати в тому ж таки «довоєнному» 2012 році. Якщо на той час (квітень 2012 року) налічувалося приблизно 1- 2% прихильників НАТО на

6 Прес-реліз – Громадська думка населення України про НАТО / Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва, 2017. – Режим доступу: <http://dif.org.ua/uploads/pdf/574143415595c9b3a39c058.39544100.pdf>

Донбасі і Сході України, то через два роки – в травні 2016-го – у цих регіонах таких було вже 24 і 29% відповідно, що є свідченням багаторазового та безпрецедентного зростання.⁷

Підтримка НАТО в Україні: що ховається за цифрами?

Оцінюючи перспективи збереження тенденції останніх років щодо зростання євроатлантичних прагнень в Україні, дуже важливо якомога краще розуміти ті глибинні міркування, що рухали українське суспільство в бік підтримки НАТО, починаючи з 2014 року, і мотивують громадян підтримувати Альянс сьогодні. Не менш важливо розуміти й чинники, які стримують або обмежують потенціал подальшого зростання громадської підтримки євроатлантичних прагнень України, зокрема приховані фобії, поширені стереотипи про НАТО і загальний рівень обізнаності українців про цю організацію, як і тих принципів, що закладені в основу її функціонування.

Одне з останніх соціологічних досліджень Фонду «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва було спрямоване якраз-таки на вивчення вищезгаданих мотиваційних аспектів підтримки НАТО в Україні та, навпаки, витоків упередженості українців щодо Північноатлантичного альянсу.

Результати дослідження загалом підтверджують, що серед переважної більшості теперішніх симпатиків НАТО в Україні – 86% – домінантним стимулом, який мотивує їх підтримувати вступ країни до Альянсу, виступає очікування знайти внаслідок такої інтеграції «гарантії безпеки України».⁸ Такий підхід українців зовсім не видається дивним, якщо врахувати затяжний збройний конфлікт на Донбасі, який половина населення (50%) вважає наразі однією з основних проблем для країни.⁹

Поряд з цим кожен третій із числа теперішніх прихильників НАТО вбачає у членстві в цій організації радше сприятливу можливість «зміцнити і модерні-

⁷ Haran O., Zolkina M. The Demise of Ukraine's «Eurasian Vector» and the Rise of Pro-NATO Sentiment / PONARS Eurasia, 02-2017. – Режим доступу: <http://www.ponarseurasia.org/memo/demise-ukraines-eurasian-vector-and-rise-pro-nato-sentiment>

⁸ Прес-реліз – Громадська думка населення України про НАТО / Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва, 2017. – Режим доступу: <http://dif.org.ua/uploads/pdf/574143415595c9b3a39c058.39544100.pdf>

⁹ Public Opinion Survey of Residents of Ukraine: June 9 – July 7, 2017 / International Republican Institute (IRI), 2017-8-22 – Режим доступу: http://www.iri.org/sites/default/files/2017-8-22_ukraine_poll-four_oversamples.pdf

зувати українську армію» (33%), тоді як кожен четвертий очікує «зростання авторитету України на міжнародній арені» (25%) від набуття членства в НАТО.¹⁰

Отже, фактори, що зумовили помітне зростання підтримки НАТО в середовищі українських громадян останніми роками, багато в чому досить передбачувані і продиктовані здебільшого поточними викликами безпеки України, з якими держава зіткнулась внаслідок російської військової агресії. У зв'язку з цим багато українців, ймовірно, шукають механізмів швидкого подолання безпекових загроз шляхом набуття місця під «парасолькою» найбільш потужного військово-політичного об'єднання в світі.

Чому українці виступають проти НАТО?

Куди більш цікаві міркування відображені в поглядах тих українських громадян, що схильні радше не підтримувати членство України в Організації Північноатлантичного договору. Визначальними для цього сегмента респондентів є побоювання того, що членство в НАТО може «втягнути Україну у військові дії НАТО» (44%), «спровокує Росію на пряму військову агресію» (28%) і, нарешті, переконаність в тому, що «Україна в принципі повинна бути позаблоковою державою» (27%).¹¹

Якщо останній із перелічених аргументів лежить швидше в площині стандартних і усталених в середовищі певної частини українських громадян переконань, то два інші більш поширені аргументи частково ґрунтуються на помилкових судженнях або ж обумовлені нестачею розуміння об'єктивних реалій.

Україна, як відомо, і не маючи членства в НАТО, брала і, вочевидь, продовжить й надалі брати досить активну участь у різних операціях і навчаннях спільно з країнами-членами НАТО. Зокрема, український військовий контингент спільно з силами НАТО брав участь в операціях на підтримку миру IFOR/SFOR в Боснії і Герцеговині, в складі міжнародних сил із підтримки миру в Косово (KFOR). Водночас Київ був залучений в антитерористичних операціях НАТО в Середземному морі «Активні зусилля» (Active Endeavour) та операції НАТО у боротьбі з піратством «Океанський щит» (Ocean Shield), що тривають і донині.¹² Таким чином, побоювання щодо «втягування України в військові дії НАТО» багато в чому носять перебільшений і спекулятивний характер, якщо врахувати вже наявний досвід співпраці між Києвом та Альянсом.

¹⁰ Прес-реліз – Громадська думка населення України про НАТО / Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва, 2017. – Режим доступу: <http://dif.org.ua/uploads/pdf/574143415595c9b3a39c058.39544100.pdf>

¹¹ Там само.

¹² Участь України у миротворчих операціях під проводом Альянсу / Місія України про НАТО. – Режим доступу: <http://nato.mfa.gov.ua/ua/ukraine-nato/contribution>

Участь у миротворчих операціях та спільних із НАТО навчаннях особливо необхідна Україні сьогодні як важливий практичний інструмент підвищення боєздатності української армії, як і забезпечення її сумісності з силами Альянсу, що, своєю чергою, є важливою передумовою досягнення критеріїв, необхідних для набуття в майбутньому членства в організації.

У той же час побоювання щодо можливості «прямої військової агресії Росії», хоча і не позбавлені певних підстав у сенсі можливого загострення відповідної загрози (скажімо, в разі повномасштабного військового наступу), все ж слід розглядати в контексті вже доконаного факту російської агресії і фактичної військової присутності в Криму і на Донбасі. У зв'язку з цим доречно також порушити питання про те, чи не стала «пряма військова агресія Росії», якої так побоюються нинішні супротивники вступу України до НАТО, можливою якраз у силу так званого «позаблокового статусу» і, відповідно, відсутності в Україні будь-яких дієвих гарантій безпеки?

Про вкоріненість певних стереотипів щодо Північноатлантичного альянсу красномовно свідчать істотні регіональні відмінності в сприйнятті громадянами того, чим все-таки більшою мірою виступає для України відповідна міжнародна організація – «захистом» або ж «загрозою»?

Якщо в західному і центральному регіонах України однозначно превалює сприйняття НАТО як «захисту» (81% і 68% відповідно), то в південному і східному регіонах такої однастайності у громадській думці аж ніяк не простежується. В останніх приблизно однакова кількість жителів бачать у НАТО і «захист», і «загрозу», тоді як 25% респондентів на Півдні і 30% на Сході не вбачають у НАТО ні того, ні іншого. Відрізняються респонденти східних і південних областей України й порівняно високим ступенем невизначеності в цьому питанні.¹³

Показово, що в стані противників НАТО, як засвідчили результати нещодавнього опитування громадської думки, поряд з уже зазначеними вище побоюваннями приблизно кожен четвертий опитаний (25%) продовжує в якості аргументу своєї позиції й надалі керуватися радянським пропагандистським штампом про те, що «НАТО є агресивним імперіалістичним блоком».

¹³ Прес-реліз – Громадська думка населення України про НАТО / Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва, 2017. – Режим доступу: <http://dif.org.ua/uploads/pdf/574143415595c9b3a39c058.39544100.pdf>

А якщо Ви проти вступу України до НАТО, то чому? (оберіть не більше трьох варіантів), % тих, хто проголосував би проти вступу до НАТО

	Червень 2017
НАТО є агресивним імперіалістичним блоком	24,9
Це потребує значних додаткових коштів	25,7
Це остаточно зіпсує відносини з Росією	20,2
Це спровокує Росію на пряму військову агресію	27,6
Це може втягнути Україну у військові дії НАТО	44,4
Україна в принципі має бути позаблоковою державою	26,6
В Україні почнуть хазяйнувати іноземці та іноземний капітал	22,3
В Україні поширюватиметься західна культура та мораль	6,0
Інше	1,2
Важко відповісти	4,8

Джерело: Фонд «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва (DIF)

Проблеми поінформованості українських громадян щодо НАТО

Очевидно, що далеко не в останню чергу проблеми зі сприйняттям НАТО та існування серед багатьох українців стійких негативних переконань щодо Альянсу обумовлені відсутністю в Україні ефективної інформаційної політики в цьому питанні.

Результати недавнього соціологічного дослідження виявили, що чимала частина українців зізнається у недостатньому рівні своєї поінформованості щодо НАТО. Всього 55% опитаних в Україні респондентів стверджують, що «дещо знають про НАТО», тимчасом як 22% відзначають, що не знають про Організацію Північноатлантичного договору практично нічого.

На цьому тлі традиційне індикативне запитання про те, в який спосіб ухвалюються рішення в НАТО, продемонструвало ще більш сумну картину реаль-

ного розуміння суспільством принципів роботи Альянсу. Згідно з результатами опитування, тільки кожен п'ятий (21%) в Україні знає про консенсусний принцип ухвалення рішень на рівні НАТО, тоді як найбільш популярним був варіант відповіді – «більшістю голосів країн-членів» організації (34%). До того ж приблизно кожен десятий в Україні (10%) переконаний, що рішення в Альянсі ухвалюються лише «старими» членами НАТО, тоді як «новачки» поки що такого права позбавлені.

При цьому досить показовим є те, що в самооцінці українцями ступеня власної поінформованості щодо НАТО відчутних регіональних відмінностей не спостерігається, за винятком лише південного макрорегіону України, де, як з'ясувалося, для значної частини громадян (22%) інформація про Альянс взагалі не становить жодного інтересу.

Звертає на себе увагу і той факт, що більшість українських громадян (55%) все ж таки мають запит на те, аби знати про НАТО більше, тоді як приблизно третина (36%) опитаних такого запиту не виявляють. Хоча в цьому аспекті нагадують про себе регіональні відмінності громадської думки в Україні: на Заході і в Центрі запит на таку інформацію про НАТО помітно переважає відповідний запит у регіонах Сходу і Півдня України.

Чи хотіли б Ви більше знати про НАТО?

	Захід	Центр	Південь	Схід	Україна
Так	64,2	61,5	34,1	45,1	54,5
Ні	23,2	30,8	48,0	48,4	35,7
Важко сказати	12,6	7,6	17,9	6,6	9,8

Джерело: Фонд «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва (DIF)

Що саме українці хочуть знати про НАТО?

Очевидно, що для того, аби найбільш ефективно задовольнити наявний на сьогодні в українському суспільстві запит на інформацію про НАТО, важливо розуміти, які саме теми або питання, пов'язані з відповідною тематикою, становлять першочерговий інтерес для суспільства?

Опитування Фонду «Демократичні ініціативи» виявило, що найбільше українців зацікавив би аналіз того, які можливі вигоди та ймовірні втрати можуть бути пов'язані зі вступом України до НАТО (38%) і яку допомогу Україна вже сьогодні отримує від НАТО (38%). Крім того, українці хотіли би більше знати, як саме НАТО гарантує безпеку своїх членів (22%) і чи виграли від вступу до Альянсу нові країни-члени з числа колишніх соціалістичних країн (21%)? Приблизно кожному шостому опитаному респондентові (17%) цікаво дізнатися більше про досвід участі країн НАТО в миротворчих операціях.

Яка саме інформація про НАТО Вас найбільше цікавить?

	Захід	Центр	Південь	Схід	Україна
Історія створення організації, принципи її функціонування	8,5	17,1	8,8	13,3	12,4
Участь країн НАТО у миротворчих операціях	16,2	23,7	14,1	13,4	17,1
Гуманітарні невійськові програми НАТО	11,2	19,7	11,3	11,9	13,8
Гарантування НАТО безпеки своїх членів	25,7	26,2	19,1	20,5	22,4
Нові члени НАТО (колишні соціалістичні країни) – чи виграли від вступу до НАТО?	20,7	25,2	21,8	19,2	20,9
Яку допомогу отримує Україна від НАТО?	47,8	42,3	32,7	31,9	37,5
Вступ України до НАТО – можливі вигоди та ймовірні втрати	53,8	34,4	38,2	36,6	37,7
Інше	2,2	1,7	6,5	3,4	2,6
Важко відповісти	16,9	18,4	26,6	32,6	21,3

Джерело: Фонд «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва (DIF)

З огляду на ієрархію пріоритетних на сьогодні для українського суспільства запитів щодо НАТО, можна простежити орієнтованість громадян не тільки на якусь загальну інформацію про діяльність або ж історію становлення НАТО як військово-політичного об'єднання, а навіть більше на те, як саме діяльність Альянсу пов'язана безпосередньо з Україною. Українці хочуть краще зрозуміти, які наслідки може спричинити для їхньої країни реалізація євроатлантичних устремлень і які плоди приносить співпраця України з НАТО вже сьогодні.

Завдання на майбутнє

Структура громадської думки України щодо НАТО зазнала далекосяжних значущих змін за останні кілька років, починаючи з 2014 року. Ідея вступу до НАТО б'є нові рекорди підтримки загалом по Україні та, поза сумнівом, вважається сьогодні найбільш популярною опцією гарантування національної безпеки країни. Водночас більш поглиблений аналіз соціологічних даних дає підстави стверджувати, що між регіонами України все ще зберігаються відчутні відмінності в ступені підтримки євроатлантичного вектора інтеграції країни.

Такий стан справ потенційно загрожує перетворенням питання можливого вступу України до НАТО на фактор поляризації українського суспільства за регіональними лініями поділу, активізації різних політичних спекуляцій на цій темі з метою отримання швидких електоральних дивідендів, як і стимулювання у найбільш вразливих регіонах України протестних акцій з антинатівськими закликами.

У зв'язку з цим та особливо на тлі законодавчого закріплення цього року зовнішньополітичного курсу України на членство в НАТО, перед компетентними органами державної влади, засобами масової інформації, інститутами громадянського суспільства постає важливе завдання поступово та м'яко «підтягнути» рівень підтримки НАТО на Сході, Півдні та Донбасі до умовного середньоукраїнського рівня протягом найближчих років.

Для реалізації цього амбітного завдання далеко не в останню чергу необхідно здійснювати грамотну, ефективну інформаційну політику та належне інформування українських громадян щодо НАТО. Як показують результати актуальних досліджень громадської думки в Україні, суспільству багато в чому не вистачає відповідної інформації і що особливо важливо – серед українців наявний істотний запит на те, щоб знати про НАТО більше.

При цьому в рамках вироблення ефективної інформаційної політики щодо НАТО в Україні важливо враховувати наступне:

- інформаційна політика має вироблятися із урахуванням та пріоритетною орієнтованістю на ті макрорегіони України, де рівень підтримки НАТО сьогодні

не достатньо переконливий (Схід, Південь і Донбас), аби зрештою домогтися якомога більшого міжрегіонального консенсусу в питанні реалізації євроатлантичного порядку денного;

- варто доносити інформацію про НАТО в найбільш зручних та простих для розуміння тієї чи іншої аудиторії форматах із застосуванням візуальних матеріалів, враховуючи вікову, соціально-економічну, мовну, політичну, гендерну та іншу специфіку потенційних реципієнтів відповідної інформації;

- особливу увагу необхідно приділяти просвіті молодого покоління українців (школярам, студентам тощо), що, вочевидь, значно менш вразливе до сприйняття ідеологічних штампів минулого в оцінках НАТО і здатне в перспективі стати надійною соціальною опорою в підтримці євроатлантичного вектора;

- інформування дорослого населення України необхідно здійснювати з урахуванням тих специфічних тематичних запитів, що озвучували респонденти під час опитувань громадської думки (інформація про допомогу Україні від НАТО, аналіз ймовірних вигід і втрат від вступу України до Альянсу тощо);

- особливий акцент варто робити на розвінчуванні стійких ідеологічних штампів, міфів та хибних суджень про НАТО, які й понині побутують серед значної частини українських громадян та продовжують так чи інакше ретранслюватись від одного покоління до іншого;

- доцільно також ретельно вивчати досвід постсоціалістичних країн-сусідів (наприклад, країн Балтії), які до набуття членства реалізували відповідну політику на підтримку НАТО, враховуючи при цьому сильні і слабкі сторони їхньої політики в цій сфері та намагаючись адаптувати найкращі практики з зарубіжного досвіду в українських реаліях сьогодення;

- прихованим потенційним резервом підтримки євроатлантичного вектора інтеграції України в разі ефективної реалізації вищезгаданих підходів в інформаційній політиці можуть бути 17% опитаних (фактично кожен шостий в Україні), які ще поки не мають визначеності стосовно найоптимальнішої для України стратегії гарантування безпеки.

Варто відзначити, що віднедавна український уряд докладає додаткових зусиль, спрямованих на те, щоб підвищити обізнаність українських громадян про НАТО і процес євроатлантичної інтеграції України. З цією метою в 2017 році було затверджено план заходів, який покликаний удосконалити політику ін-

формування громадян із питань євроатлантичної інтеграції.¹⁴ В кінцевому підсумку є очікування, що відповідна політика сприятиме подальшому зростанню довіри українців до НАТО. Адже, очевидно, що без побудови такої довіри, як і наявності стійкої громадської підтримки самої ідеї членства України в НАТО, складно буде сподіватися на успішність державної політики на євроатлантичному напрямку.

¹⁴ «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017 рік» №308-р – редакція від 11.05.2017 /Кабінет Міністрів України - Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249974855>

Громадська думка

Інформаційно-
аналітичне
видання

№30 2017

Інформаційно-аналітичне видання
«Громадська думка»

Тема: «СТАВЛЕННЯ УКРАЇНЦІВ ДО НАТО:
актуальні тенденції, приховані мотивації
та завдання на майбутнє».

Публікацію підготовлено за фінансової підтримки програми
«Матра» Посольства Королівства Нідерландів.

Автор: Руслан КЕРМАЧ,
політичний аналітик Фонду «Демократичні ініціативи»
імені Ілька Кучеріва.

Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва
Для листів: а/с В-271, м. Київ, 01001, Україна
Телефон: (+380 44) 331 67 61
E-mail: dif@dif.org.ua
<http://www.dif.org.ua>

При передруку або частковому використанні матеріалів
посилання на Фонд «Демократичні ініціативи»
імені Ілька Кучеріва обов'язкове.

© Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва, 2017

Поліграфічні послуги:
ФОП І. П. Артюшенко
Адреса друкарні:
Україна, м. Київ, вул. Виборзька, 84
+380 44 227 78 17; +380 50 358 80 88
Формат 60x84/8
Тираж 100 прим.